

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
részitélete**

Az ügy száma: Pfv.V.20.572/2016/7.

A tanács tagjai: Dr. Molnár Ambrus a tanács elnöke, Dr. Madarász Anna előadó bíró, Dr. Magosi Szilvia bíró

Az I. rendű felperes:

A II. rendű felperes:

A felperesek képviselője: Dr. Németh Ferenc István Ügyvédi Iroda ügyintéző: Dr. Németh Ferenc István ügyvéd)

Az I. rendű alperes:

Az I. rendű alperes képviselője: Dr. Karczub Péter ügyvéd, Havasi és Karczub Ügyvédi Iroda

A II. rendű alperes:

A III. rendű alperes:

A IV. rendű alperes:

A III. és IV. rendű alperes képviselője:

Az V. rendű alperes:

Az V. rendű alperes képviselője: Dr. Bélik Mihály ügyvéd, Bélik Ügyvédi Iroda

A per tárgya: biztosítási szolgáltatás

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperes (60. sorszám)

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma: Fővárosi Ítéltábla
16.Gf.40.691/2014/7.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma: Fővárosi Törvényszék 6.G.40.480/2012/47.

Rendelkező rész

- A Kúria jogerős részítéletet hatályában fenntartja.
- Kötelezi egyetemlegesen a felpereseket, hogy 15 napon belül fizessenek meg az I. rendű alperesnek 635.000 (hatszázharmincötezer) forint, az V. rendű alperesnek 10.000 (tízezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.
- Kötelezi egyetemlegesen a felpereseket, hogy fizessenek meg az államnak felhívásra 3.500.000 (hárommillió-ötszázezer) forint le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket.

A részítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [1] Az I. rendű felperes 2012. március 22. napján előterjesztett, utóbb módosított keresetében 99.990.000 forint, ennek 1994. június 26. napjától számított a Ptk. 301/A. § (2) bekezdése szerinti késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni az I. rendű alperest. Előadta, hogy jogelődje a Kft.

1993. január 15-i kockázatviselési kezdettel vagyonbiztosítási szerződést kötött az I. rendű alperes jogelődjével. 1994 márciusában a szerződést módosították betöréses lopás, rablás biztosítással. 1994. május 8-án akkor még ismeretlen tettesek behatoltak a felperesi jogelőd által kezelt szám alatt található értéktárba, és onnan 197.244.198 forint készpénzt tulajdonítottak el. A felperesi jogelőd feljelentést tett, és a biztosítási eseményt bejelentette az I. rendű alperes jogelődjének. Mivel az I. rendű alperes jogelődje a nyomozás befejezetlenségére hivatkozva nem teljesített, a felperesi jogelőd pert kezdeményezett ellene, és 100.000.000 forint és kamatai követelést érvényesített a régi Ptk. 536. § (1), 553. § (1) bekezdésére alapítva. Az I. rendű alperes a kereset jogalapját és összecszerűségét is vitatta. Az I. rendű alperessel szemben jogerős ítéletet nem hoztak, mert a per 2007. augusztus 26. napján szünetelés folytán megszűnt. A jogelődje 2007. szeptember 21. napján a kártérítési összeget az I. rendű felperesre engedményezte. Álláspontja szerint a mentesüléshez vezető súlyos gondatlanság nem állapítható meg, jogelődje - egyébként is a szerződés megkötése után megalkotott - „szolgálati utasításának” megsértésére nem lehet eredményesen hivatkozni, kizárólag a szerződés rendelkezéseire, és a szerződés mellékletét képező szabályzat szerinti mentesülési ok nem állapítható meg. A rablás elkövetője ugyan alkalmazott volt, de nem volt megbízva az értéktár őrzésével, hanem a pénzszállítmányok kíséretével. És bár a bűncselekmény napján szolgálatban volt, azt 16 órakor befejezte, fegyverét leadta. Tehát szolgálaton kívül, fegyvertelenül követte el a bűncselekményt, amelyhez nem a saját, hanem a szolgálatban lévő ő fegyverét használta. A szolgálatban lévő ő magatartása sem volt súlyosan gondatlan. Nem egy idegent, hanem a munkatársát engedte be, és a bűncselekmény elkövetőjének lehetett olyan indoka, ami az őt életszerűen és okszerűen tette gyanútlaná. A szolgálati utasítás be nem tartása még nem eredményezheti a súlyos gondatlanság megállapítását. Jelezte: a belső biztonsági előírások nem képezték a biztosítási szerződés részét. A történetek azt támasztják alá, hogy az őr mindent megtett a rábízott érték megvédése érdekében, hiszen az elkövető csak az ő élete kioltásával tudta a cselekményt megvalósítani. Egy rablás biztosítási esemény megvalósulásában csak az tekinthető résztvevőnek - mivel gondatlanul nem követhető el -, akinek szándéka kiterjedt ezen biztosítási esemény megvalósulására. Ilyet az I. rendű alperes nem tudott bizonyítani. Figyelemmel a 10.000 forint összegű önrészre az I. rendű alperes 99.990.000 forint megtérítésére köteles. A II. rendű alperest 22.000.000 forint, a III. és IV. rendű alperest egyetemlegesen 25.600.000 forint, az V. rendű alperest 10.000.000 forint és ezen összegek után 1998. június 4. napjától számított késedelmi kamat megfizetésére kérte kötelezni jogalap nélküli gazdagodás címén.

[2] Az I. rendű alperes védekezésére kifejtette, hogy a perbeli esetre az öt éves elévülési idő irányadó, és jelen pert a korábbi eljárásban meghozott permegszüntető végzéshez képest öt éven belül terjesztette elő. A korábbi per kezdeményezésével az elévülés megszakadt, ami a permegszüntető végzés után újraindult. Az I. rendű alperes által hivatkozott mentesülési ok nem állapítható meg, mert az elkövető nem volt szolgálatban, az elkövetés idején nem volt megbízva a vagyontárgy kezelésével. Az alulbiztosítottságra előadta, hogy pénz esetében a biztosított által megjelölt csúcserőkre terjed ki a biztosítás, a csúcserőken belüli összeg és időtartam korlátozás nélküli limitösszegig terjed a helytállás.

[3] Az I., III-IV. és V. rendű alperes a kereset elutasítását kérte.

[4] Az I. rendű alperes elsődlegesen elévülési kifogást terjesztett elő. A káresemény 1994. május 8. napján történt, a biztosítási szerződés alapján vele szemben kezdeményezett per 2007. február 26. napján leszünetelt, majd 2007. augusztus 26. napján szünetelés folytán megszűnt. A szerződésre a megkötésekor irányadó egy éves elévülési idő (rég Ptk. 324. § (1) bekezdés) letelt. Vitatta az engedményezési megállapodás jogszerűségét, mert arról őt nem tájékoztatták. Vitatta a követelés jogalapját és összecszerűségét is. A büntetőügyben meghozott ítélet tényállási részének, mint hatósági okiratnak bizonyító ereje van. A tényállás pedig igazolja, hogy a szolgálatot teljesítő biztonsági őr közrehatott a bűncselekmény elkövetésében, de legalábbis súlyosan gondatlanul járt el

azzal, hogy az elkövetőnek kinyitotta a bejáratot. A biztosítási ajánlatban a felperesi jogelőd vállalta, „amennyiben a szerződő vagy általa megbízott fegyveres részt vesz a káresemény bekövetkeztében, ebben az esetben a biztosító kárfizetése nem áll be.” E körülményt a büntetőeljárás igazolta. A szolgálatot teljesítő biztonsági őr maga jogszerűen tartózkodott az őrzött épületben, hozzáférhetett a kódokhoz, kulcsokhoz. A biztonsági őr szabályszegésénél közömbös, hogy azt milyen minőségében követte el. A rabló a biztonsági őr által kinyitott ajtón keresztül tudott behatolni, ami annyit is jelent, hogy súlyosan gondatlanul szegte meg a kármegelőzési kötelezettségét. A büntető ítélet szerint a káresemény idején a trezorban 197.244.198 forint érték volt. A biztosítási szerződés 100.000.000 forintban maximálta a kockázatba vett összeget, így alulbiztosítás történt. Ennek jogszabályi következménye az aránylagos kártérítés, vagyis az önrész figyelembevételével a maximális helytállási kötelezettsége 50.688.576 forint lehetne. Esetleges marasztalása esetén vitásnak ítélte a kamatfizetés kezdőnapjának megállapítását.

- [5] Az elsőfokú bíróság 2013. november 12. napján meghozott 36-II. sorszámu végzésével az I. rendű alperessel szembeni követelés tárgyalását elkülönítette a többi alperessel szembeni kereset tárgyalásától.

Az első- és másodfokú ítélet

- [6] A Fővárosi Törvényszék 2014. február 25. napján meghozott 6.G.40.480/2012/47. számú részítéletével az I. rendű alperessel szembeni keresetet elutasította, és kötelezte az I. rendű felperest, hogy tizenöt napon belül fizessen meg az I. rendű alperesnek 1.000.000 forint perköltséget, míg az államnak külön felhívásra 300.000 forint feljegyzett kereseti illetéket.
- [7] Az elsőfokú bíróság idézte a régi Ptk. 328. § (1), (3), 329. § (1) és (3) bekezdését. Megállapította, hogy a korábban folyamatban volt eljárásban az engedményezőtől származó 2007. november 15. napjára keltezett ügyvédi meghatalmazással az engedményező mint a követelés jogosultja lépett fel kérve az eljárás folytatását, továbbá, hogy a meghatalmazást az engedményező ügyvezetője adta. Az elsőfokú bíróság nem látta levonhatónak azt a következtetést, hogy az engedményezési szerződés megkötése bizonytalannak lenne tekinthető, miután a jogutódlás bizonyítására csatolt okiratokat cáfoló bizonyítékot az I. rendű alperes nem szolgáltatott, a felperesi jogelőd ügyvezetője pedig az érintett taggyűlésen is részt vett. Tehát az I. rendű felperes keresettségét megállapította.
- [8] Az I. rendű alperesnek az elévüléssel kapcsolatos védekezésére kifejtette, hogy a biztosítási szerződés 1993. január 6-i kockázatviselési kezdettel jött létre. A káresemény 1994. május 8-án történt, ennek alapján 1995-ben indított peres eljárás 2007. augusztus 26. napjával szűnt meg. A szerződés megkötésének időpontjában hatályos régi Ptk. 324. § (1) bekezdése szerint gazdálkodó szervezetek egymás közötti jogviszonyában a pénzkövetelések elévülési ideje - ha jogszabály kivételt nem tesz -, egy év. Ezt a rendelkezést az 1993. október 30-án kihirdetett 1993. évi XCII. törvény 40. § (4) bekezdés a) pontja hatályon kívül helyezte, a 40. § (1) bekezdése szerint 1993. november 1. napján lépett hatályba, és a szerződésekre vonatkozó rendelkezéseit csak a hatálybalépését követően kötött szerződésekre kell alkalmazni. Az elsőfokú bíróság idézte a régi Ptk. 204. § (3), 325. § (1) és 327. § (1) bekezdését, majd rámutatott, hogy az I. rendű alperes helyesen hivatkozott a szerződés megkötésének időpontjában hatályos jogszabályi előírásra, de helyesen mutatott rá az I. rendű felperes, hogy az 1993. évi XCII. törvény 40. § (8) bekezdése szerint e törvénynek az elévülési időt érintő rendelkezéseit azokra a követelésekre kell alkalmazni, amelyek a törvény hatálybalépésekor még nem évültek el. A biztosítási esemény a törvény kihirdetésekor még be sem következett, így az I. rendű alperes szolgáltatására irányuló követelés nem válhatott esedékessé. Ebből pedig következik, hogy a később esedékessé vált biztosítási szolgáltatásra vonatkozó követelés kapcsán irányadó elévülési idő a biztosítási esemény beálltánál napján, azaz 1994. május 8-án irányadó elévülési idő, ami nem vitásan öt év volt. A korábbi per

megszűnésének időpontja és az újabb kereset előterjesztése között ez az idő nem telt le, vagyis az I. rendű alperes elévülési kifogása nem volt alapos, az elsőfokú bíróság a keresetet érdemben bírálta el.

- [9] Az I. rendű felperes és az I. rendű alperes között nem vitásan a biztosítási esemény időpontjában érvényes és hatályos vagyonbiztosítási szerződés állt fenn, melyre a régi Ptk. 548. §-a irányadó. A régi Ptk. 556. § (1) bekezdés c) pontja és (3) bekezdése értelmében a biztosító mentesül a fizetési kötelezettsége alól, amennyiben bizonyítja, hogy a kárt jogellenesen a biztosítottnak a szabályzatban megállapított munkakört betöltő alkalmazottjai, illetőleg megbízottjai szándékosan vagy súlyosan gondatlanul okozták. Ezeket a rendelkezéseket a kármegelőzési és kárenyhítési kötelezettség megszegésére is alkalmazni kell. A vagyonbiztosítási szabályzat (VVB-91) XIV.4. pontja szerint mentesül az I. rendű alperes a fizetési kötelezettsége alól, amennyiben bizonyítja, hogy a kárt jogellenesen a szerződő, illetőleg a biztosított, vagy a biztosítottnak a vagyontárgy kezelésével megbízott alkalmazottja szándékosan, vagy súlyosan gondatlanul okozta. A vállalkozások betörései lopás- és rablás biztosításának különös szabályzata (BLRB-91) IV.4. b) pontja szerint a biztosítás nem fedezi a kárt, ha a biztosított a kármegelőzésre vonatkozó alapvető szabályokat nem tartotta be, és a biztosított vagyontárgyak elhelyezésére szolgáló helyiségek összes külső (bejárat) ajtóit, kirakatait és ablakait az alkalmazott zár, védőberendezés felhasználásával a helyiség elhagyásakor nem zárta le, illetőleg a kettős szárnyú külső zár nélküli szárnyainak rögzítő reteszeit reteszhez ellen nem védte, és ezáltal kár keletkezett. A szerződés részét képezte a felperesi jogelőd céges papírján 1993. január 14-én az I. rendű alperessel kötött megállapodás, mely a biztosítónak az értéktárra kiterjedő kockázatviselési feltételeit is rögzítette. E szerint amennyiben bebizonyosodik, hogy a szerződő vagy általa megbízott fegyveres részt vett a káresemény bekövetkezésében, az I. rendű alperes kár fizetése nem áll fenn. Az I. rendű alperes a készpénz és egyéb értékcikk lopás és rablás biztosítása keretében 100.000.000 forint értékhatárig nyújtott biztosítási fedezetet.
- [10] A Pp. 4. § (2) bekezdése szerint ha jogerősen elbírált bűncselekmény vagyoni jogi következményei felől polgári perben kell határozni, a bíróság nem állapíthatja meg, hogy az elítélt nem követte el a terhére rótt bűncselekményt. A Pp. 195. § (1) bekezdése értelmében az olyan okirat, amelyet a bíróság ügykörén belül megszabott alakban állított ki, mint közokirat teljesen bizonyítja a benne foglalt határozatot, továbbá az okirattal tanúsított adatok és tények valóságát. A büntetőítéletben megállapított tényállást az I. rendű felperes és az I. rendű alperes is irányadónak tekintette. Figyelemmel arra, hogy mind a biztonsági őr, mind az elkövető meghalt, közvetlen bizonyítékként csak a nyomozóhatóság által feltárt tárgyi bizonyítékok szolgálhattak, melyek értékelésére a büntetőeljárásban került sor teljes körűen. A büntetőítélet alapján aggálytalanul megállapítható volt, hogy az értéktár ajtaját belülről kinyitó személy állandó őrszolgálatot ellátó őrnek volt tekintendő, aki a felperesi jogelőd alkalmazottja volt, és aki az őrszolgálatból fakadó kötelezettségeit megszegte. Figyelemmel az esemény óta eltelt jelentős időre további értékelhető bizonyíték felbukkanása nem volt várható, ezért az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló okirati bizonyítékok alapulvételével mérlegelés útján hozta meg a döntését. E szerint az értéktárba, a 3 méter vastag falú betonbunkerbe az elkövető az őr cselekménye nélkül nem lett volna képes bejutni, és ebben az esetben biztosítási esemény sem következik be. A perben nem a bűncselekmény, hanem a biztosítási esemény megvalósulását kellett értékelni, és az ezzel összefüggő szerződési feltételeket. Az őr magatartása szoros okozati összefüggésben áll a bekövetkezett biztosítási eseménnyel, és a régi Ptk. 556. § (3) bekezdése szerinti kármegelőzési kötelezettségét súlyosan gondatlanul mulasztotta el. Az őrszolgálati utasítás világosan megfogalmazta, hogy ügyvezetői vagy csoportvezetői engedély nélkül senki nem engedhető be az épületbe, vagyis az őr az utasítást megszegte. Az ajtó kinyitása nélkül az elkövető csak jelentős felszereléssel és huzamosabb időn át tartó erőfeszítéssel, erőszakkal juthatott volna be az értéktárba, de ez alatt az idő alatt a rendelkezésre álló technikai eszközökkel az őr a riasztást akadálytalanul elvégezhetette volna. Az őr ezt az akadályt is semmivé tette, ezért is volt súlyosan gondatlan a magatartása, miként az is, hogy a szolgálati fegyverét nem testi őrizetében,

hanem az asztalon tartotta, melyet felragadva hajtotta végre az elkövető a rablógyilkosságot, és állt be a biztosítási esemény. Az elsőfokú bíróság szerint a biztosítási eseménnyel összefüggésben az is releváns volt, hogy az örön a lött seben kívül nem volt semmilyen látható külsérelmi nyom, vagyis az elkövetőnek a fegyver megszerzése érdekében a lövés előtt nem kellett az örrel szemben erőszakot alkalmaznia. Mindezeket a körülményeket értékelve az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a régi Ptk. 556. § (1) bekezdés c) pontja és (3) bekezdése értelmében az I. rendű alperesnek nincs térítési kötelezettsége. Az ör magatartása nélkül a biztosítási esemény bekövetkezése kizárt, magatartása egyenes és szoros összefüggésben volt a biztosítási esemény beálltával.

- [11] A perköltségről a Pp. 75. § (2), 78. § (1) bekezdése, a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet alapján határozott.
- [12] A részítélettel szemben az I. rendű felperes fellebbezett a keresete teljesítése érdekében.
- [13] A Fővárosi Ítéletábla 2015. december 2. napján meghozott 16.Gf.40.691/2014/7. számú részítéletével az elsőfokú bíróság részítéletét helybenhagyta. Kötelezte a felpereseket, hogy tizenöt napon belül egyetemlegesen fizessenek meg az I. rendű alperesnek 500.000 forint+áfa, az V. rendű alperesnek 50.000 forint+áfa másodfokú perköltséget, a III-IV. rendű alperest képviselő ügygondnoknak 50.000 forint másodfokú ügygondnoki díjat, az államnak külön felhívásra 2.500.000 forint le nem rótt fellebbezési illetéket.
- [14] A másodfokú bíróság rögzítette, hogy az előtte folyó eljárás tartama alatt az I. rendű felperes a követelését a II. rendű felperesre engedményezte, akinek perbelépését engedélyezte, viszont az I. rendű felperes perből történő elbocsátásához az alperesek nem járultak hozzá.
- [15] A másodfokú bíróság megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló okirati bizonyítékok alapján az I. rendű alperes kártérítési felelősségének megítéléséhez szükséges tényállást a részítélet meghozatalát megelőzően több mint 19 évvel korábban történt biztosítási esemény tekintetében helytállóan állapította meg, és e tényállásból helyes jogi következtetésre jutott. Az elsőfokú bíróság ítéleti indokaival lényegében egyetértett. A fellebbezésben foglaltakra tekintettel rámutatott, nem volt vitás a rablaskár mint biztosítási esemény bekövetkezése, és az sem, hogy az I. rendű alperest terhelte a fizetési kötelezettség alóli mentesülésének bizonyítása. Az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy az értéktár őrzésével megbízott, az őrszolgálatot ellátó ör a felperesi jogelőd vagyontárgy kezelésével megbízott alkalmazottjának tekintendő. Azt is helyesen állapította meg, hogy az ör az őrszolgálatból fakadó kötelezettségeit megszegte azzal, hogy a kizárólag belülről nyitható ajtót az elkövetőnek kinyitotta, az elkövetőt az értéktárba beengedte, lehetőséget teremtve ezáltal a biztosítási esemény bekövetkezésére, ami az ör szabályszerű magatartása nélkül nyilvánvalóan nem történt volna meg. A felperesek helyesen hivatkoztak arra, hogy a vagyonbiztosítás körében a súlyos gondatlanság polgári jogi fogalma nem definiált, a súlyosan gondatlan magatartás megvalósulását az eset összes körülményét értékelve szükséges vizsgálni. A perbeli esetben az értéktárrá átalakított bunkerban őrszolgálatot teljesítő fegyveres ör az ott elhelyezett vagyontárgyak őrzésével, kezelésével volt megbízva, és mint ilyen feladatot ellátó alkalmazottnak munkaköréből eredően elemi kötelezettsége volt a rábízott vagyontárgyak megőrzése, védelme, és ennek érdekében nyilvánvalóan minden olyan cselekmény megakadályozása, ami a biztosított vagyon jogtalan eltulajdonításához vezet, vezethet. A munkavégzése során fokozott gondossággal kellett eljárnia, a rábízott vagyont különös körültekintéssel kellett megóvnia, és számolnia kellett az őrzési kötelezettség nem megfelelő teljesítésével összefüggésben felmerülő esetleges következményekkel is. A fegyverhasználat joga is azt mutatja, hogy minden lehetséges helyzetre fel kellett készülnie, azzal számolnia kellett. A biztosítási esemény bekövetkeztekor már hatályos szolgálati utasítás szerint az objektumba az ügyvezetők és csoportvezetők kivételével más személy nem volt beengedhető, kivéve ha e személyek másként rendelkeztek. A perben tehát arra volt adat, hogy az ör az őrzési

kötelezettségének teljesítésekor súlyos mulasztást valósított meg, ezért magatartása tekintet nélkül arra, hogy az elkövető egyben a kollégája volt, olyan nagyfokú gondatlanságot jelent, ami súlyosan gondatlan károkozó magatartásként értékelendő. A rablás biztosítási esemény - amint arra az elsőfokú bíróság helytállóan utalt -, az őr vagyonőrzési kötelezettsége és a munkáltatói utasítás megszegésének egyenes következménye. Ez egyben a kármegelőzési kötelezettség teljesítésének elmulasztásának is minősül, hiszen a vagyonőréssel megbízott alkalmazott magatartása tette lehetővé a biztosítási esemény bekövetkezését. A szolgálati utasításnak nem az I. rendű alperes kockázatvállalása, hanem a felperesi alkalmazott magatartásának gondatlansági foka megítélése szempontjából volt jelentősége. Az utasítás - tekintve, hogy az az értéktárba beengedhető személyek körét szabta meg, és a biztosítási esemény éppen abból fakadóan következett be, hogy az őr az elkövetőt beengedte -, értékelendő volt. Mivel a felperesi jogelőd szabályzatban megállapított munkakört betöltő alkalmazottjának magatartása elérte a súlyos gondatlanság mértékét, nem volt helye kármegosztás alkalmazásának.

- [16] A perköltségről szóló rendelkezését a Pp. 76. § (2), 78. § (1) bekezdésével, a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés b) pontjával, (5), (6) bekezdésével, 4/A. §-ával, a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdésével indokolta.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [17] A felperesek felülvizsgálati kérelmükben a jogerős részítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú ítélet megváltoztatásával az I. rendű alperes marasztalását kérték oly módon, hogy elsődlegesen fizessen meg a II. rendű felperesnek 99.990.000 forint, másodlagosan 89.990.000 forint tőkét és ennek 1994. június 26. napjától számított késedelmi kamatát. Megsértett jogszabályi rendelkezésként a régi Ptk. 555., 556. §-át, a Pp. 76. § (2), 78. § (1) bekezdését jelölték meg. Továbbra is irányadónak tekintették a szándékosság és a súlyos gondatlanság megítélésénél azt, hogy az eset összes körülményét értékelve kell állást foglalni arról, hogy valakinek az eljárása súlyos vagy enyhébb gondatlansággként való minősítésre ad e alapot. Súlyos gondatlanság általában akkor áll fenn, ha a gondosságnak olyan feltűnő elhanyagolása állapítható meg, ami már közel jár a szándékossághoz. Állították, hogy nem történt meg annak a körülménynek a megfelelő értékelése, kit engedett be az őr, és hogy e személy részéről miért nem kellett számolnia bűncselekmény elkövetésével, és ehhez kellett volna mérni, hogy megvalósult-e a gondosságnak olyan feltűnő elhanyagolása, ami kimeríti akár a súlyos gondatlanság szintjét, akár a kármegelőzési kötelezettség megszegését. Az ítéletek indokolása nem tartalmaz arra utalást vagy értékelést, miért nem kell különbséget tenni a súlyos gondatlanság megvalósulása szempontjából az idegen személy és az ismert munkatárs között. Egy belső utasítás be nem tartása még önmagában nem vezet feltétlenül a súlyos gondatlanság megállapíthatóságához, ahhoz az is szükséges, hogy a biztosítási esemény bekövetkezésének a lehetőségét reális veszélynek érezhesse az őréssel megbízott személy. Álláspontjuk szerint tehát nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy az őr nem egy idegent, hanem egy kollégát engedett be, akinek lehetett olyan indoka, ami az őrt életszerűen és okszerűen tette gyanútlanná, magatartása igen távol állt a súlyos gondatlanság megállapíthatóságától. Az I. rendű alperes bizonyítási kötelezettsége volt, hogy az őréssel megbízott fegyveres őr súlyosan gondatlan magatartása vezetett az esemény bekövetkeztére. Utaltak arra is, hogy a történetek éppen azt támasztják alá, hogy az őr mindent megtett az őrizetére bízott értékek megvédésére. Magatartása semmiképpen sem lehet szándékos, vagy a biztosítási esemény bekövetkezettségébe belenyugvó. Megalapozatlannak tartották az 1994. április 3-i szolgálati utasításra történő hivatkozást. Tény, hogy e szerint az ügyvezetők és csoportvezetők engedélyével léphetett be más személy az értéktárba, azonban a biztosítási szerződés módosításakor még ez a szolgálati utasítás nem létezett, az I. rendű alperes nem ennek ismeretében kötött szerződést, a kockázatot a szabályzat ismerete nélkül is elvállalta. Az I. rendű alperes nem várt el a felperesi jogelődtől olyan belső utasítást, ami tiltja

bármely munkatárs épületbe történő beengedését. Amennyiben az örnek a beengedett kollégája részéről a történetekre reálisan számítani kellett volna, úgy a szolgálaton kívüli ügyvezetők vagy csoportvezetők esetében is fennállhatott volna a rablás lehetősége. Az 1993. január 14-i megállapodásban foglalt, az „általa megbízott fegyveres részt vesz a káresemény bekövetkeztében” szerződéses előírás sem tartalmilag, de még a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint sem értelmezhető akként, hogy az a biztonsági őr, aki jóhiszeműen beengedi az őrzött épületbe az egyik szolgálaton kívül lévő kollégáját, és akitől erőszakkal elveszik a fegyverét és lelövik, az részt venne a biztosítási esemény bekövetkeztében. Egy rablási esemény megvalósulásában csak az tekinthető résztvevőnek - mivel gondatlanul nem követhető el -, akinek szándéka kiterjedt ezen biztosítási esemény megvalósulására. Az elsőfokú bíróság ítéletének indokolása szerint az is erősíti az őr magatartásának súlyos gondatlanságát, hogy szolgálati fegyverét nem magánál, hanem az asztalán tartotta. Felperesi álláspont szerint ennek nincs jelentősége, mert egyrészt teljes bizonyossággal a bűncselekmény elkövetésének pontos részletei nem állapíthatók meg, másrészt nem a fegyver helyzete vezetett a kialakult szituációhoz, minthogy a büntetőügy I. rendű vádlottja akként nyilatkozott, hogy mindvégig arról volt szó, hogy megtévesztéssel bejutnak a telephelyre, ott a másik elkövető valamilyen módon lefegyverzi a biztonsági ört, ilyen módon ártalmatlanná teszi, majd elviszik az ott tárolt értékeket. Tehát az őr ártalmatlanná tétele mindenképpen cél volt. Megalapozatlannak tartották a BLRB-91. IV.4. b) pontra történő hivatkozást, mert az abban foglaltak a perbeli esetre nem alkalmazhatók, az őr nem hagyta el az őrzött objektumot. Amennyiben a Kúria az elsődleges kérelmükkel nem értene egyet, és azt állapítaná meg, hogy a biztonsági ört a gondatlanságnak olyan foka terhelné, aminek valamilyen szintű értékelése indokolt, úgy 10%-os közrehatásként kérték ezt figyelembe venni. Sérelmezték továbbá a III-IV. és V. rendű alperesek javára perköltség megfizetésére kötelező rendelkezést, mivel az elkülönítés folytán a másodfokú bíróság is kizárólag az I. rendű alperessel szembeni kereseti kérelemről döntött, a többi alperesre rendelkezést nem alkalmazott.

- [18] Az I. rendű alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős részítélet hatályában fenntartására irányult. Elöljáróban vitatta, hogy figyelemmel az engedményezésre a felperesek oldalán fennáll-e az illetékfeljegyzési jog kedvezménye. A követelés érdemét illetően azt alaptalannak tartotta, a másodfokú bíróság nem mérlegelt jogsértően. Tény, hogy az őr - sajnos - beengedett a zárt területre egy embert, holott az meg volt tiltva a számára, fegyverét is el tudták tőle venni, és ellene használni. Mindkét bíróság alaposan és körültekintően indokolta meg a nem mindennapi káresemény kapcsán meghozott döntését, azokban nincs jogsértő elem.
- [19] Az V. rendű alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a részítélet hatályában fenntartását kérte annak megalapozott jogi és tényállásbeli indokolása alapján.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [20] A felülvizsgálati kérelem a jogerős részítélet jogszabálysértését abban határozta meg, hogy a biztosított kárelhárítási, kárenyhítési kötelezettségének, a biztosító mentesülésének szabályát megsértette, és tévesen marasztalta a részítélettel nem érintett alperesek javára perköltségben. A Kúria a jogerős részítéletet ebben a keretben vizsgálta felül. A jogerős ítélet felülvizsgálatára a Pp. 270. § (2) bekezdése értelmében csak jogszabálysértés miatt van mód. A felülvizsgálati kérelem a következők szerint nem alapos.
- [21] A felülvizsgálati kérelemben foglaltak alapján a Kúria elsőként azt rögzíti, hogy az valójában nem a régi Ptk. 555. § (1) bekezdésében, 556. § (1) bekezdés c) pontjában, (2) és (3) bekezdésében foglaltak konkrét megsértését állítja, hanem a rendelkezésre álló adatok, bizonyítékok téves mérlegelését (Pp. 206. § (1) bekezdés), ami arra az eredményre vezetett, hogy a jogerős ítélet szerint

az I. rendű alperes mentesült a fizetési kötelezettség alól. Hangsúlyozandó, hogy mindkét fokon eljáró bíróság a bizonyítékok mérlegelése alapján azonos következtetésre jutott. A Pp. 206. § (1) bekezdésének a megsértése csak abban a kivételes esetben állapítható meg, és csak akkor szolgálhat kellő alapul a felülvizsgálathoz, ha a bíróság iratellenes, ellentmondó, a per adataiból okszerűen nem következő megállapítást tett, vagy a bizonyítási eljárás lefolytatására vonatkozó előírások megsértésével helytelen ténybeli következtetésre jutott. A Kúria álláspontja szerint a bűncselekmény során sajnálatosan áldozattá vált biztonsági őr magatartását az eljáró bíróságok helyesen értékelték. Ezt az értékelést nem az őr és munkatársa közötti létező (vagy nem létező) bizalmi kapcsolatból kellett megközelíteni, ahogy ezt a felperesek érvelése sugallja, hanem abból a kötelezően elvárt „bizalmatlanságból”, ami a biztosítási eseményként megfogalmazott káresemények megelőzése érdekében terhelte. Nem elfogadható az a megközelítés, hogy a biztosítási esemény idején hatályos szolgálati utasításban foglaltak megsértése azért nem értékelhető, mert a szolgálati utasítás a biztosítási szerződés megkötésekor még nem volt hatályban. A szolgálati utasítás egy általánosan elvárt magatartási szabályrendszert állított fel, amelynek betartása elvárás volt a felperesi jogelőd munkatársaitól függetlenül a biztosítási szerződéstől. Ez az utasítás egyértelmű rendelkezést tartalmazott arra, hogy az objektumba a szállítók távozása után kinek az utasítására és ki engedhet be. Ezt az utasítást gondatlanul nem, csak szándékosan lehetett megsérteni, és ez történt, amikor a biztonsági őr a szolgálaton kívüli munkatársát ügyvezetői, csoportvezetői engedély nélkül beengedte. A felperesek kifogásolták, hogy a jogerős ítélet nem indokolja, miért nem kell különbséget tenni a súlyos gondatlanság megvalósulása szempontjából az idegen személy és az ismert munkatárs között. Ezzel kapcsolatban a Kúria rámutat, a szolgálati utasítás sem tett különbséget a beengedés szabályozását illetően a munkatársak és nem munkatársak között. Nem hagyható figyelmen kívül, hogy hasonló pénz- és értékszállítással, őrzéssel megbízottak sérelmére elkövetett bűncselekmények esetén igen gyakori, hogy az elkövetők vagy egy részük belső ember, aki ezáltal kellő ismeretekkel rendelkezik a szervezetek működési rendjéről, a helyszínről, a munkatársairól, és ezen ismeretek felhasználásával tervezik meg a bűncselekményt. Ezt megakadályozandó kell olyan belső szabályrendszert kialakítani, aminek betartása a minimálisra csökkenti az esetleges bűncselekmények elkövetését, vagy a bűncselekmények befejezetté válását. A biztonsági őrnek módja lett volna különböző eszközökön (rádiótelefonon, URH rádión, telefonon, személyi hívón) utasítást kérni az ügyvezetőtől, csoportvezetőtől, hogy a későbbi elkövetőt az objektum területére beengedheti-e, rögzíthette volna, mikor és ki kívánt szolgálaton kívül az objektum területére bejutni. Mindezt elmulasztotta, és ez szoros összefüggésben áll azzal is, hogy a tényleges elkövetők személye a bűncselekmény elkövetése után évekké vált ismertté a nyomozó hatóság számára. A biztonsági őr a reá vonatkozó belső szabályzatot csak szándékosan sérthette meg, és ha a szándéka magára a károkozásra nem is terjedt ki, magatartása súlyos gondatlanságnak minősül, ami lehetővé tette a biztosítási esemény megvalósítását, és ami nélkül a biztosítási esemény nem történhetett volna meg. A jogerős ítélet a bizonyítékok okszerű mérlegelésével jutott arra a következtetésre, hogy a felperesi jogelőd terhére a régi Ptk. 556. § (1) bekezdés c) pontjában megfogalmazott mentesülési ok állapítható meg.

- [22] A felperesi jogelőd munkavállalója közreható magatartása nélkül a biztosítási esemény nem történhetett volna meg, így sem a régi Ptk. 555. § (1), sem 556. § (3) bekezdésére tekintettel kármegosztás nem alkalmazható.
- [23] Tény, hogy az elsőfokú bíróság a Pp. 149. § (1) bekezdése alapján az I. rendű alperessel szembeni követelés tárgyában a tárgyalást elkülönítette, és ebben a körben hozott részítéletet. Ez azonban nem jelenti, hogy a III., IV. és V. rendű alperesek szempontjából a részítéleti rendelkezés ne lett volna jelentős, azzal kapcsolatban ne illette volna meg őket a másodfokú eljárásban a nyilatkozattétel joga. Az ezzel összefüggő képviseleti költség megtérítésére a Pp. 239. §-a szerint alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése irányadó. A jogerős ítélet e törvényi előírást nem sértette meg.

Záró rész

- [24] Mivel a jogerős részítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okból nem volt jogszabálysértő, azt a Kúria - a Pp. 274. § (1) bekezdése szerint tárgyaláson kívül meghozott határozatával - a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta. Az I. és V. rendű alperes képviselétével felmerült ügyvédi munkadíjról a Pp. 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 75. § (2), 78. § (1) bekezdése, a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (5) bekezdése szerint határozott. A le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket a felperesek kötelesek az állam javára megtéríteni (az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 74. § (3) bekezdés, 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2), 15. § (1) bekezdés).

Budapest, 2017. március 13.

Dr. Molnár Ambrus s.k. a tanács elnöke, Dr. Madarász Anna s.k. előadó bíró, Dr. Magosi Szilvia s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

NÉ

tisztviselő